

Statenbrief

Datum

26 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Inlichtingen

Michiel Bodde
026 359 8316
post@gelderland.nl

Blad

1 van 5

Onderwerp

Inventarisatie tekorten jeugdzorg Gelderse gemeenten 2019

Portefeuillehouder

Jan Markink

Kerntaak en plandoel

- Kwaliteit Openbaar Bestuur

Doel van deze brief

Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:

- de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Deze statenbrief en de bijbehorende bijlagen geven een indicatie van de tekorten en kostenontwikkeling van de jeugdzorg bij de gemeenten in Gelderland ten opzichte van de algemene financiële situatie. Uit deze inventarisatie komt naar voren dat de Gelderse gemeenten moeite hebben om de kosten binnen het zelf gestelde budget voor jeugdzorg te houden. Dit levert echter geen directe gevaren op voor de financiële gezondheid van de gemeenten in Gelderland.

2 Aanleiding

Op 14 november 2018 is door Uw Staten een motie (18M98) aangenomen waarin ons college verzocht wordt:

- in kaart te brengen welke Gelderse gemeenten een financieel risico lopen vanwege de kosten van jeugdzorg;
- samen met gemeenten te lobbyen bij de Rijksoverheid voor toereikend budget jeugdzorg.

Naar aanleiding van de motie heeft ons college daarop in de mededelingenbrief van 14 januari 2019 (PS2019-15) gereageerd en aangegeven te willen wachten op de ontwikkelingen op landelijk niveau. Tijdens de vergadering van Uw Staten op 30 januari 2019 is het onderwerp weer ter sprake gekomen en heeft U aangedrongen op een onderzoek vanuit de provincie. Gedeputeerde Markink heeft toegezegd met een overzicht te komen waarin de financiële gezondheid van de Gelderse gemeenten afgezet wordt tegen de tekorten op de jeugdzorg. Bijgevoegd vindt u dit overzicht.

Datum
26 februari 2019

Zaaknummer
2019-002417

Blad
2 van 5

3 Bestaand beleid c.q. kader

Niet van toepassing.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Om een beeld te krijgen van de problematiek hebben wij als financieel toezichthouder op de gemeentebesturen een inventarisatie uitgevoerd. Dit heeft geleid tot het overzicht dat u vindt in de bijlage bij deze Statenbrief. In deze bijlage lichten wij de status van het overzicht, en de beperkingen bij het samenstellen ervan. Hieronder ziet u de uitkomst van de inventarisatie over 2019.

Uitkomsten inventarisatie

Oordeel financiële positie 2019	Aantal gemeenten		Verwachting budget jeugdzorg 2019
Onvoldoende	3	6	Tekort
Matig	29	22	Tekort, maar dekkingsplannen
Voldoende	18	10	Geen tekort
n.v.t.	n.v.t.	13	Gemeente is bezig met bepaling.

In totaal zijn er 28 gemeenten in Gelderland die aangeven problemen te hebben met de kosten in de jeugdzorg. In totaal gaat het hier om € 69 miljoen. Dit gaat echter niet alleen om kosten voor de jeugdzorg, maar ook om andere kosten in het sociaal domein omdat deze scheiding moeilijk te maken is. Van dit bedrag is een deel gedekt door reserves ten behoeve van het sociaal domein die in het verleden zijn opgebouwd uit hiervoor verstrekte gelden. Om een beter beeld te krijgen van de kosten ontwikkeling binnen de jeugdzorg hebben wij ook een inventarisatie gemaakt van de ontwikkeling van de begrote kosten in de jeugdzorg bij de Gelderse gemeenten.

Datum

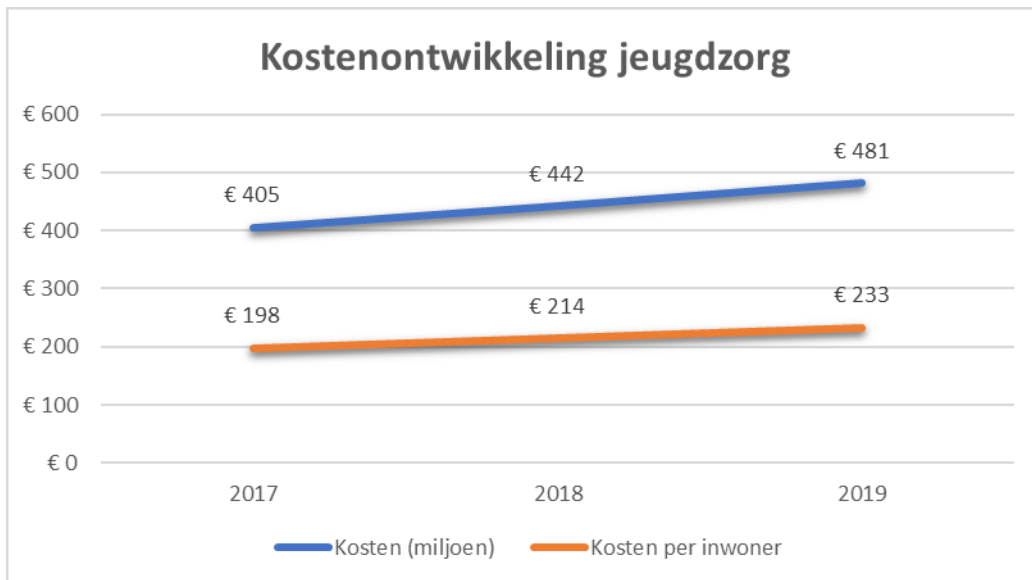
26 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

3 van 5

Ontwikkeling kosten jeugdzorg

In de bovenstaande grafiek zijn de kosten voor de jeugdzorg opgenomen die de Gelderse gemeenten hebben begroot. In 2017 zijn taakvelden ingevoerd. Dit zijn kosten en batencategorieën die in heel Nederland voor gemeenten en provincies verplicht zijn. Vanwege de invoering van taakvelden kunnen we deze vanaf 2017 vergelijken.

In de ontwikkeling van de begrote kosten in de jeugdzorg is wel een duidelijke tendens zichtbaar. De kosten voor de jeugdzorg stijgen de afgelopen jaren. Ten opzichte van 2018 verwachten de Gelderse gemeenten € 39 miljoen meer uit te geven aan jeugdzorg in 2019.

Woonplaatsbeginsel

Los van de algehele financiële problematiek in de jeugdzorg, is er een specifiek probleem. Het woonplaatsbeginsel houdt in dat de gemeente waar een jongere verblijft verantwoordelijk is voor de kosten, niet de gemeente waar een jongere ingeschreven staat of vandaan komt. Gemeenten met grote jeugdzorginstellingen hebben een groot nadeel ten opzichte van andere gemeenten. Ze worden hiervoor achteraf gedeeltelijk voor gecompenseerd, maar onvoldoende om het probleem op te lossen. In Gelderland hebben 7 gemeenten bij de provincie laten blijken dat ze onevenredige jeugdzorgkosten hebben vanwege dit woonplaatsbeginsel.

Opvallend genoeg zijn dit geen gemeenten die onvoldoende scoren op hun algemene financiële situatie. Veel van deze gemeenten hebben hun financieel beleid hier intussen op afgestemd en hebben adequate reserves om taakstellingen en bezuinigingen door te voeren zonder dat er ingegrepen hoeft te worden op andere beleidsterreinen.

Datum

26 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

4 van 5

Eind januari heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken laten weten dat een oplossing voor deze problematiek in overleg met de VNG is uitgesteld van mei 2019 naar mei 2020. De gemeenten die nadeel ondervinden van het woonplaatsbeginsel zullen daarom pas in 2021 geholpen worden. De verwachting is echter dat er geen geld bijkomt in het gemeentefonds, maar dat de verdeling gewijzigd zal worden. Effectief betekent dit dat de overige 44 gemeenten in Gelderland dan minder geld zullen krijgen. Op dit moment hebben deze gemeenten dus juist een voordeel omdat er in de huidige verdeling geen rekening is gehouden met het feit dat zij geen jeugdzorginstellingen hebben terwijl hiervoor wel geld is opgenomen in het Gemeentefonds.

Tekort jeugdzorg niet automatisch financieel probleem

Het is moeilijk conclusies te verbinden aan de in kaart gebrachte gegevens. Wel is duidelijk dat de jeugdzorg een verantwoordelijkheid is met voor de gemeenten in Gelderland een meer dan gemiddelde uitdaging. Dit heeft te maken met de omvang en met de mate van beïnvloedbaarheid. De gemeenten die financieel het meest gezond zijn hebben, bijvoorbeeld door hun weerstandsvermogen, meer tijd om bij te sturen. Andere gemeenten staan meer voor het blok, maar pakken de problematiek ook op. Gemeenten zijn vrij in hun beleidskeuzes. Wij zien dit dan ook als een (financieel) beleidsproces met pieken en dalen.

Als toezichthouder toetsen wij of de totale begroting reëel en sluitend is en niet of de individuele budgetten “sluitend” zijn. Dit hangt nauw samen met de vrije beleidskeuze en autonomie van de gemeente om hun (algemene) middelen uit het Gemeentefonds in te zetten. Eventuele tekorten binnen de jeugdzorg vertalen zich dus niet automatisch in een slecht financieel oordeel over de gemeenten. Op andere terreinen kunnen gemeenten budget overhouden waardoor er op totaalniveau toch sprake kan zijn van een positief resultaat. We zien dan ook dat veel gemeenten ondanks tekorten op jeugdzorg en het bredere sociaal domein in staat zijn dit op te vangen met overschotten op andere beleidsterreinen, nog kunnen putten uit eerder opgebouwde reserves sociaal domein of dat het weerstandsvermogen voldoende is om ervoor te zorgen dat de uitvoering van andere beleidsterreinen niet in gevaar komt.

2019 is het eerste jaar waarbij wij als toezichthouder zien dat veel gemeenten maatregelen nemen om de uitgaven in de jeugdzorg te beperken. De overgrote meerderheid van de Gelderse gemeenten is in staat om oplopende kosten in de jeugdzorg op te vangen. Wel is de vraag of het gaat lukken om de geplande maatregelen in de jeugdzorg om te zetten in een kostenreductie en de tendens van de stijgende kosten in de jeugdzorg te breken.

Datum

26 februari 2019

Zaaknummer

2019-002417

Blad

5 van 5

Landelijk onderzoek

Omdat de relatie tussen de financiële gesteldheid van de Gelderse gemeenten enerzijds en de kosten van de jeugdzorg anderzijds niet eenvoudig vast te stellen is, kijken we uit naar het onderzoek van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In dit onderzoek wordt dieper ingegaan in aard van de kosten. Het resultaat van dit onderzoek wordt aan het einde van het voorjaar verwacht. Indien er een landelijk beeld gecreëerd kan worden wat de oorzaken zijn van de kostenstijging in de jeugdzorg, kan het Ministerie van Binnenlandse Zaken hier samen met de commissie financiën van de VNG een oplossing voor vinden. De Gelderse gemeenten zijn in de commissie financiën van de VNG goed vertegenwoordigd door de wethouders uit Nijmegen, Apeldoorn en Ede.

5 Financiële consequenties

Niet van toepassing.

6 Proces en evaluatie

Niet van toepassing.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Margareta Rajkowski-Vijfschagt - plv. secretaris

Bijlagen:

- 1 Overzicht financiële situatie Gelderse gemeenten 2019 algemeen en jeugdzorg